

## Szabó Dániel<sup>1</sup>: Németi Lajos egy kisember nagy hagyatéka - Recenzió

Az Emlékpont gondozásában jelent meg „Németi Lajos, a „vörös Forest Gump” – Képek kérdések, kiegészítések, kritikák egy kommunista életútjához” című kötet, Tóth Marcell (történelemtanár, Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád-Csanád Megyei Levéltárának munkatársa) írása. A könyv az érdeklődők számára ingyenesen letölthető az intézmény honlapjáról.<sup>2</sup>

A kötet célja egy kisember bemutatása, aki ismert történelmi személyekkel, fontos történelmi események idején találkozott, bár sajnos rendre lemaradt a fényképekről, mint Forest Gump. A mű létrejöttében nagy szerepe volt az internetnek, mivel egy online aukción jutott hozzá a szerző a gazdag hagyatékhhoz, melynek egyes részleteit és az abban leírtakat veti össze a történettudomány napjainkban fellelhető eredményeivel.

A kötet öt fejezetből áll. Az elsőben szerző bemutatja Németi Lajos családját, születésének helyét és a korszak fontosabb eseményeit. Ifjú korát, a tanuló éveit a könyvkötészetben és a szakszervezeti munkába történő bekapcsolódásának a folyamatát. Ezt követően megismerhetjük az I. világháború során mely ütközetekben vett részt, hogyan esett hadifogságba valamint fogságának állomásait. Végül szabadulási kísérletéről és a kommunista mozgalommal való kapcsolatfelvételéről is érdekes információkat olvashatunk.

A kötet második fejezetében a bolsevik hatalomátvételt, a polgárháborús oroszországi mindennapokat és ennek Németiékre gyakorolt hatását ismerteti a szerző. Ennek a résznek az elején az Oroszországi Kommunista Párt Magyar Csoportjának a megalakításáról, Németi jelentkezését a moszkvai agitációs továbbképzésére, azt itt megismert elvtársakról valamint az itt elsajátított agitációs tananyag gyakorlatban történő alkalmazásáról olvashatunk. Ezt

<sup>1</sup> Koszta József Múzeum, történész, régésztechnikus.

<sup>2</sup> A kötet az alábbi linkről letölthető:

[https://emlekpont.hu/wp-content/uploads/2019/12/Emlekpont\\_konyvek\\_11\\_Toht\\_Marcell\\_Nemeti\\_Lajos.pdf](https://emlekpont.hu/wp-content/uploads/2019/12/Emlekpont_konyvek_11_Toht_Marcell_Nemeti_Lajos.pdf)

Utolsó letöltés: 2022.04.10.

követően a szerző kifejti a hagyatékban fellelhető önéletrajzok alapján azt, hogy miért nem vehetett részt a moszkvai eszer lázadás leverésében, holott ő ezt állította, valamint ennek a résznek a végén megismerhetjük moszkvai agitációs munkájának mindennapjait.

A kötet harmadik és egyben legterjedelmesebb fejezetében a háború végi magyarországi állapotokról, a Moszkvában eközben megalakuló Kommunisták Magyarországi Pártjáról valamint arról miért nem került az alapítók közé Németi Lajos ismerteti a szerző. Ezt követően megtudhatjuk miért pont Grün Andor néven tért haza, milyen agitációs feladatokat végzett ekkor, hogyan vett részt a Vörös Újság nyomtatásában és miért segített ebben egy volt orosz hadifogoly Vlagyimir Uraszov. Ezután megtudhatjuk miért küldték Németit és Uraszovot ismét Moszkvába. Az útvonalról és a felmerülő nehézségekről is érdekes adalékokat tudhat meg az olvasó. Ezt követően a Moszkvában történő tartózkodásukról, ismételt hazatérésükről, Egerben történt pártmunkájáról és annak nehézségeiről. A fejezet további részében a szerző ismerteti az országban 1919 januárjától február végéig történt fontosabb eseményeket. Ezt követően az olvasó megismerheti Kun Béla fogságát valamint a Gyűjtőfogházban Németi Lajosnak cetlin átadott párthatározatot melyben megbízták, hogy jelentsen Leninnek. A hagyatékban fellelhető visszaemlékezések más-más időpontban írják le a határozat átvételének az idejét. Ennek valószínűsíthető legpontosabb dátumára vonatkozóan is kapunk egy logikus magyarázatot a szerzőtől. A továbbiakban a Moszkvába történő egyhetes útjáról, annak lehetséges útvonaláról, érkezésének hozzávetőleges időpontjáról, a Kremlben Leninnek tett jelentéséről, a magyar csoportnak tett jelentéséről valamint ismételt hazaújáról olvashatunk. Ezt követően a Tanácsköztársaság kikiáltásáig tartó időszak eseményeire is kitér a szerző. A hatalomváltás Németit Egerben éri pár nappal később már ő képviseli a kommunistákat a városban és sorra kapja a tisztségeket. A fejezet végén a Tanácsköztársaság elleni hadmozdulatokról, az ellenforradalmi szerveződésekéről, a május 1-jei programokról, a tanácshatalom májusi összeomlásáról a rémhírek miatt, Németi meneküléséről majd politikai megbízottként elvégzett feladatairól Heves megyében, a Tanácsköztársaság összeomlásáról valamint Németi elfogásáról és megmeneküléséről olvashatunk érdekes információkat.

A kötet negyedik fejezetében a Tanácsköztársaság bukását követő zavaros időszakról, az új rendszerben célponttá váló kommunistákról, Németi sikeres álnéven történő rejtőzködéséről valamint nevének az 1930-as évek elején történő visszaszerzéséről olvashatunk. A kis kitérő utána a szerző ismételten visszatér a Tanácsköztársaság bukása utáni események leírásához. A Bécsbe menekült vezetőkkel való kapcsolatfelvételtől, Németi kiküldéséről, eredménytelen útjáról és hazatéréséről is olvashatunk. Ezután a hagyatékából

fellelhető munkásmozgalmi életút legtöbb fehér folttal rendelkező részét – a két világháború közti időszakot – mutatja be a szerző.

A kötet ötödik egyben utolsó fejezetében a II. világháború végi állapotokról, a kommunisták térnyeréséről, az általuk vezetett és kiépített politikai rendőrségről, mellyel Németi Lajos közelebbről is megismerkedhetett olvashatunk. Ezután a szerző ismerteti 1945 márciusától immáron legális párttagságának fontosabb részleteit, a háborút követő koalíciós időszaktól az egypárti diktatúra kiépüléséig tartó főbb magyarországi eseményeket, Németi szerepét az állampártban végül kizárását és újbóli rehabilitálásának történetét a pártból. A fejezet további részében megismerhetjük nyugdíjazását, emiatt kialakult nehézségeit, 1955-ben elindított mozgalmi múltjának korábbi szakaszait elismerő eljárást, melynek kapcsán a szerző ismerteti, hogy valóban járhatott-e Németi Lajos Leninnél. Ezt követően megtudhatjuk, hogyan segített neki régi harcostársa Uraszov, milyen hatással voltak a korszakban megjelenő visszaemlékezések Németi Moszkvába tett útjainak és életútjának elmesélésére, mely elvtársak igazolták történeteit valamint hogyan harcolt nyugdíjának emelése iránt a különböző szervezeteknél. Ezután megismerhetjük munkásságának kanonizálódását, egyre gyakoribb médiamegjelenéseit, Szovjetunióban tett látogatásait és az ekkor kapott érdemrend történetét. A fejezet végén Németi életútjának elismeréseként kapott itthoni kitüntetésekről, az ifjúságnevelésben végzett munkájáról, élete utolsó interjújáról melyet a Pravdának adott, haláláról, az 1990-ig nevét őrző közterületről és márványtábláról és a rendszerváltás utáni elfeledéséről olvashatunk.

A kötet a 20. századi történelem iránt érdeklődők számára jelenthet érdekes olvasmányt. A könyv végén, gazdagon illusztrálva, több fotó és dokumentum révén kapunk jobb képet a „vörös Forrest Gump” életéről. A szerző logikusan elemzi egy kis ember hagyatékát, aki élete során híres és hírhedt történelmi személyekkel találkozott, eközben kitér részletesen egy-egy érdekesebb epizódjára az életútnak és rámutat annak hiányosságair és esetleges túlzásaira is.

Tóth Marcell: Németi Lajos a „vörös Forrest Gump” – Képek, kérdések, kiegészítések, kritikák egy kommunista életútjához. Emlékpont Könyvek, 2019.

Summary

The book titled “Lajos Németi, the Red Forest Gump” by Marcell Tóth might be a fascinating reading for those interested in the 20th century. Through a legacy, the author portrays a little man who met famous people during important historical events, however, consistently left out the images as in the famous film Forest Gump.